

Βελβεντό

Κ Ζ Α Ν Η Σ

Οι δύο λιγότερες επισκέψεις στο παρελθόν μας είχαν αφήσει την ανάμνηση μιας μικρής, νοικοκυρεμένης κωμόπολης, που ισορροπούσε αρμονικά ανάμεσα στον εντυπωσιακό ορεινό όγκο των Πιερίων και την νωχελική υδάτινη μάζα της τεχνητής λίμνης του Αλιάκμονα. Παραλίμνιο λοιπόν ή βουνίσιο το Βελβεντό; Ό,τι και να πει κανείς είναι κοντά στην πραγματικότητα. Ένας τόπος όμορφος, όπου αξίζει να ζει κανείς κάθε εποχή του χρόνου.

φ υ σ ι κ ή ο μ ο ρ φ ι á

ΑΠΟ ΤΑ ΟΡΕΙΝΑ ΠΡΟΣ ΒΕΛΒΕΝΤΟ

Η διάσημη των Ν και Δ παρυφών των Πιερίων αρχίζει ουσιαστικά από τον οικισμό των **Φωτεινών**, 20 περίπου χλμ. από την πόλη της Κατερίνης προς Ελασσόνα. Από τα Φωτεινά μια πινακίδα δείχνει 42 χλμ. δεξιά προς **Καταφύγι**. Αμέσως μετά ο δασικός δρόμος εισχωρεί στην χαράδρα του **Μοργιώτικου ποταμού**. Περιβάλλον εξαιρετικού φυσικού πάλλους με βαλανιδιές, γάζορυς, βαθύσκιωτα πλατάνια, καστανιές, πεύκα και οξιές. Στο βάθος της κοίτης κρυστάλλινο νερό με πλούσια ροή, καταρράκτες και λιμνούλες. Επανέρχονται μνήμες από κολύμπια σ' αυτά τα παγωμένα, θεϊκά νερά. Να κι ένα πέτρινο γεφυράκι εξω από το δρόμο, με μονοπάτι που συνέδεε πάλια τον - μέχρι πριν λίγα χρόνια -

χ α ι π ο λ ι τ ι σ μ ό ί

Βελβεντό, χτισμένο ανάμεσα στις πλαγιές των Πιερίων και στην τεχνητή λίμνη του Αλιάκμονα. Δασικό δρόμο προς Καταφύγι. Θα ολοκληρώσουν την μαγευτική κυκλική διαδρομή των

ξεχασμένο οικισμό της **Μόρνας**. Αυτό το άλλοτε οικιστικό φάντασμα εξελίσσεται ήδη σε προνομιακό βουνίσιο θέρετρο, κυκλωμένο από δάσους.

Στην όχθη του ποταμού, αθέατο ένα ταβερ-

νάκι, που τις μέρες που λειτουργεί, αποτελεί μια αληθινή εμπειρία.

Στο δρόμο πηγές με εξαίσιο νερό, μυστικές διαδρομές προς το ορεινό **Λιβάδι Ολύμπου**, τεχνητή λίμνη με φράγμα, δρόμος καλός με

Από το πρωί δύο ποδηλάτες ανηφορίζουν ταν δεκάδων χιλιομέτρων το απόγευμα.

ανηφόρες και στροφές, σε κάθε βήμα και μια έκπληξη, μια εναλλαγή. Οι εργασίες διαπλάτυνσης του δρόμου συνεχίζονται. Η μελλοντική αισφαλτόστρωσή του θα συνδέσει γρήγορα το Βελβεντό με την Κατερίνη και την Εθνική Οδό.

Στα πρανή αγριοφράουλες σε απίστευτη αφθονία. Πιο πάνω μεγάλες συγκεντρώσεις ορχιδεών, από τις πιο μεγαλόπορες που έχουμε δει ποτέ.

Προβάλλει η **Φτέρη**, ορεινό χωριό σε υψόμετρο 1200 μέτρων. Χάνεται ο ήλιος, ξεσπάει μπόρα φοβερή, κίτρινα ωνάκια ξεχειλίζουν απ' το δρόμο. Η καταιγίδα καταλαγάζει και φεύγει προς τον Όλυμπο, έτοι απρόσιμενα όπως ήρθε. Φρεσκοπλυμένη και δροσερή η φύση λαμπυρίζει και πάλι στις ακτίνες του ήλιου.

32 χλμ. μετά τα Φωτεινά ο δρόμος διχάζεται: 12 χλμ. δεξιά προς Καταφύγι και 16 χλμ. αριστερά κατηφορικά προς Βελβεντό. Η μικρή πόλη ξεπροβάλλει χαμηλά σαν ένα συμπαγές οικιστικό σύνολο από κόκκινα κεραμίδια κυκλωμένα από το πράσινο της φύσης.

Στην είνοδο της πόλης μας υποδέχεται το "ΑΓΝΑΝΤΙ". Χτισμένος ο ωραίος ξενώνας ανατολικά του Βελβεντού αγναντεύει από υψόμετρο 500 μέτρων, τις δασωμένες πλαγιές των Πιερίων, τον κάμπο και τη λίμνη. Οι χώροι είναι κομψοί, λειτουργικοί, με προσεγμένη επίπλωση. Μας καλωσορίζουν ο **Θανάσης Παπανίκος** και ο γιος του **Βαγγέλης**, ενώ όλη η οικογένεια συνεισφέρει στη λειτουργία και στις καλές υπηρεσίες του ξενώνα. Μεγάλο πλεονέκτημα για την ξενοδοχειακή υποδομή της περιοχής θα είναι και η αύξηση της δυναμικότητας της μονάδας με επέκταση της και στο γειτονικό κτίριο, που θα λειτουργήσει τους προσεχείς μήνες. (Τηλ. 24640 49002)

Απέναντι από την ταράτσα με την ανεμπόδιστη θέα ο ήλιος βάφει χρυσοκόκκινα τα νερά της λίμνης και γρήγορα χάνεται πίσω απ' τα βουνά. Η νυχτερινή δροσιά γίνεται αισθητή. Οι υψηλές θερμοκασίες του Ελληνικού καλοκαιριού πολύ δύσκολα φτάνουν ως εδώ.

- **Καλωσορίσατε στον τόπο μας, λέει μετά από λίγο ο Μανόλης Στεφανίου, Δήμαρχος Βελβεντού. Μη διστάσετε να επικοινωνήσετε μαζί μου οποτεδήποτε και για οπιδήποτε,**

ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΧΑΜΕΝΟ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ

Mαγεύτηκε η νύμφη "Βενδώ" από την ομορφιά του τόπου, έριξε από ψηλά τα βέλη της και, όπου έπεσαν αυτά, σχημάτισαν την περιοχή του Βελβεντού. Αν και συναρπαστικός βέβαια ο μύθος, δεν αποτελεί επαρκές τεκμήριο της ετυμολογίας του τόπου.

Μιά από τις πολλές γραφικές γωνιές του Βελβεντού.

Κατά τον Βελβεντινό καθηγητή της Γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων **Αντ. Ι. Θαβώρη**⁽¹⁾ η ονομασία προέρχεται από το λατινικό τοπωνύμιο "**Beneventum**" που παράγεται από την λατινική φράση "**Bonus eventus**" = **Καλή τύχη, μοίρα**. Ο καθηγητής μάλιστα υποστηρίζει, ότι ωστότερος είναι ο τύπος "**Το Βελβεντό**", (στο ουδέτερο δηλαδή), που είναι η απόδοση στην νεοελληνική του ιδιωματικού τύπου "**τον Βιλβιντό**", που διασώθηκε στην προφορική παράδοση των κατοίκων από γενιά σε γενιά.

Ανεξάρτητα πάντως από την ετυμολογία του ονόματος, το βέβαιο είναι, ότι "κάπου στα μέσα της 5ης π.Χ χιλιετίας, μια μικρή ομάδα ανθρώπων, επέλεξε για κατοίκηση ένα από τα παραποτάμια πλατώματα κατά μήκος του Αλιάκμονα. Εκεί δημιούργησε τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη ενός σημαντικού οικισμού, η ζωή των οποίων διατηρήθηκε για 3000 περίπου χρόνια. Η θέση ονομάζεται σήμερα "**Βασιλάρα Ράχη**". Από τις ανασκαφικές έρευνες ήρθαν στο φως πήλινα αγγεία, λίθινα και οστεΐνα εργαλεία, αγρύθες (υφαντικά βάρον), σημαντικά οικοδομικά λείψανα

και τμήματα πλίνθινων τοίχων. Πρόκειται για λαμπρό δείγμα ενός πολιτισμού, με οικισμούς και νεκροταφεία, που χρονολογούνται ήδη από το 6500 π.Χ, από την Πρώιμη Νεολιθική Περίοδο δηλαδή, και του οποίου το μεγαλύτερο τμήμα έχει καλυφθεί από τα νερά της τεχνητής λίμνης Πολυφύτου".⁽²⁾

Μαρμάρινες στήλες με επιγραφές, εργαλεία καθημερινής χρήσης, κοσμήματα και νομίσματα μαρτυρούν την αδιάκοπη κατοίκηση στην περιοχή καθ' όλη τη διάρκεια των ιστορικών χρόνων. Πολλά απ' αυτά τα αντικείμενα αποτελούν μια μικρή αλλά αξιόλογη αρχαιολογική συλλογή, που δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία του **Μορφωτικού Ομίλου Βελβεντού**, ο οποίος έχει νόμιμη άδεια κατοχής, με προσπική την έκθεση σε ειδικό χώρο.

Στην ευρύτερη περιοχή άκμασε το βασιλείο της **Ελιμιώτιδας**, που υπαγόταν στην Άνω Μακεδονία και απλωνόταν στη σημερινή περιφέρεια των Νομών Γρεβενών και Κοζάνης (εκτός από την επαρχία Πτολεμαΐδας που ήταν η αρχαία Εορδαία).⁽³⁾

Στα βυζαντινά χρόνια η ζωή συνεχίστηκε, όπως αποδεικνύεται από κεραμεικά, ίχνη

παλαιοχριστιανικών βασιλικών αλλά και από τον βυζαντινό ναό του 12ου αιώνα του Αγ. Μηνά.

Στα χρόνια της Τουρκοκρατίας συνέρρευσαν στο Βελβεντό κάποιοι από πολλές περιοχές. Ήδη από τον 18ο αιώνα ο τόπος είχε την τύχη να διατηρήσει αρκετά προνόμια, αφού δόθηκε ως "Μαλικανές", δώρο δηλαδή στη "Βαλιδέ - Χανούμ", την εκάστοτε μητέρα του Σουλτάνου. Την Άνοιξη του 1806 επισκέπτεται το Βελβεντό ο Γάλλος Πρόξενος και περιηγητής POUQUEVILLE. Για τους Βελβεντινούς γράφει, ότι "δεν είναι σπάνιο να βρίσκει κανείς να κάθονται γύρω απ' το ίδιο τραπέζι 20 κι ως 30 άτομα απ' το ίδιο αίμα, που λατρεύουν τον ίδιο Θεό, μιλούν το ίδιο γλωσσικό ιδίωμα, ασκούν επαγγέλματα ειδησικά και προσφέρουν στον ταξιδιώτη τον πίνακα των πατριαρχικών ηθών, που ο τύπος τους έχει χαθεί απ' τη γριά Ενρώπη. Γεροδεμένοι, δουλευτάρηδες, διφασισμένοι για μάθηση, οι Βελβεντινοί έχουν κτίσει σκολειά που τα κρατούν μ' έξοδα της κοινότητας... Έχει οι νιοί σπουδάζουν τη γλώσσα του Θουκυδίδη και του Ομήρου..."⁽⁴⁾

ΤΟ ΣΥΝΑΡΠΑΣΤΙΚΟ ΠΑΡΟΝ ΤΟΥ ΒΕΛΒΕΝΤΟΥ

Διπλά στον ξενώνα ξεκουράζεται το βλέμμα στις καταπόδινες επιφάνειες του καλοκουρεμένου γρασιδιού. Είναι τα γήπεδα των υπερούγχων αθλητικών εγκαταστάσεων του Δήμου, ελκυστικός χώρος προετοιμασίας ομάδων στο υγιεινό περιβάλλον του βουνού. Λίγο πιο πάνω είναι η θέση "Μετόχι", στη σκιά αιωνόβιων πλατανιών. Ανεπτυγμένη ανάμεσά τους σε πολλαπλά επίπεδα η ομώνυμη επιχείρηση, προσφέρει από το πρωί ως αργά τη νύχτα καφέ και φαγητό, στους πρόποδες ακριβώς των Πιερίων. Κατηφορίζουμε πλάι στο γήπεδο το δρόμο προς το κέντρο. Σε κάθε βήμα συναντάμε το αξιοθαύμαστο επίπεδο του σύγχρονου Βελβεντού. Ωραίες μονοκατοικίες με μεγάλες αυλές, γραιάδι και λουλούδια, περιποιημένα περιβόλλακια. Παντού απλοχωριά, αραιή και χαμηλή δόμηση. Εδώ ο ανθρώπινος παράγοντας είναι φιλοξενούμενος του φυσικού περιβάλλοντος και όχι καταπατητής του.

Ασφάλεια, πρεμία και ξενοιασιά στην υπέροχη παιδική χαρά του Δήμου.

Δεν είναι óμως ωραία μόνον τα περίχωρα. Την íδια ευχαρίστηη δοκιμάζουμε περιδιαβαίνοντας τις πλακόστρωτες πλατείες, τους δρομίσκους και τα στενά του λαβυρίνθωδους οικοδομικού ιστού του Βελβεντού. Νοικοκυρούσσηνη και τάξη, οικήματα γραφικά, ανάμεσά τους αρκετά παραδοσιακά πετρόχτιστα. Καθαριότητα υποδειγματική. Είναι θέμα τιμής και πολιτισμού για τον Βελβεντινό να διατηρεί την καθαριότητα, όχι μόνον των ιδιωτικών του χώρων αλλά και των δημόσιων, της πόλης όπου καθημερινά ζει. Και απ' òti φαίνεται, αυτή η

δυο αιώνων, θ' αποκαλυφθεί σ' όλο τον το μεγαλείο. Ο επιτάφιος είναι ελαιογραφία του Χαρίστου Ε. Τσιουκαρδάνη, φιλοτεχνημένη το 1931. Εκείνο óμως που κάνει την εκκλησία μοναδική είναι το τέμπλο της. Με επιβλητικές διαστάσεις (πάνω από 15 μ. μήκος και τουλάχιστον 5,50 ύψος) και ξυλογλυπτική τέχνη απαράμιλλης ποιότητας είναι ένα από τα εντυπωσιακότερα τέμπλα Ελληνικού Ορθόδοξου Ναού. Δεν υπερεί σε μεγαλοπρέπεια το 5ώροφο καμπαναριό του 1873, όλο από λαξευτό πωρόλιθο και με πολλά ίχνη από σφαίρες του εμφυλίου.

Εσωτερικό του περίφημου ναού της Κοίμησης της Θεοτόκου με λεπτομέρειες από τις τοιχογραφίες και το υπέροχο τέμπλο.

φιλοσοφία επηρεάζει και τους περισυότερους επισκέπτες. Όταν ο δρόμος είναι πεντακάθαρος, σαν το σαλόνι του υπιτιού σου, δεν πετάς κάπω το τυγάρο, ψάχνεις να βρεις την πλησιέστερη σταχτοθήκη.

Ο Δάσκαλος Νίκος Τσιουκαρδάνης, Αντιδήμαρχος Πολιτισμού και Περιβάλλοντος, μας ξεναγεί στις ομορφιές του Βελβεντού. Η λέξη "επιβλητική" είναι πολύ φτωχή για να περιγράψει την κεντρική εκκλησία της **Κοίμησης της Θεοτόκου**. Τρίκλιτη βιασιλική του 1804, διατηρεί το αυθεντικό της δάπεδο, με λευκές μαρμάροπλακες στο μεσαίο και πλάκες γρανίτη στα άλλα δύο κλίτη. Οι κολώνες ανάμεσά τους - 14 συνολικά - αποτελούνται από μονοκόμματους κορδονούς δέντρων. Ο τοιχογραφικός διάκοσμος είναι κορυφαίος και μετά την ολοκλήρωση των καθαρισμών από τη συσσωρευμένη καπνιά

Στην πλακόστρωτη πλατεία της εκκλησίας δευτόρδει το εκπληκτικής αρχιτεκτονικής πετρόχτιστο **Αρρεναγωγείο**, κτίσμα του 1905 από ομιγενείς της Ρουμανίας. Από το φθινόπωρο του 2005 φιλοξενεί προσωρινά το **Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης** Ν. Κοζάνης, ώσπου να στεγάσει την μόνιμη αρχαιολογική και βιζυανική συλλογή του Μορφωτικού Ομίλου Βελβεντού.

Έξω από την πλατεία της εκκλησίας ορθώνεται η παραδοσιακή κατοικία του υπέροχηρου και αγαπητότατου στους Βελβεντινούς γιατρού **Ιπποκράτη Παπαγεωργίου**. Δυστυχώς απέναντί του ένα ημιτελές τοιμεντένιο 3ώροφο (που αρχικά ήταν 5ώροφο) αποτελεί παραφωνία. Η αισθητική τάξη αποκαθίσταται αμέσως πιο κάτω με το έξοχο αρχοντικό του 1867. Με το αυθεντικό του λουλακί χρώμα, περίτεχνο

Λαογραφικό Μουσείο Βελβεντού.
Ένα από τα πληρέστερα και ομορφότερα της χώρας.

σαχνιστή και ξύλινα φουρδούνια, αποτελεί αληθινό μνημείο οικιστικής αρχιτεκτονικής του Βελβεντού. Λίγο πιο πάνω βρίσκεται και το εξαιρετικό ξενοδοχείο "Εννέα Μούσες", σε πετρόχιτο ανακαΐνισμένο αρχοντικό.

Τα αξιοθέατα στην περιοχή είναι πολλά. Σημαντικότερο ανάμεσά τους το μεγαλειώδες **12θέσιο Δημοτικό Σχολείο Βελβεντού** αλλά και το **Κέντρο Παιδικής Χαράς** του Δήμου με αναψυκτήριο, βρύση με παγωμένο τρεχούμενο

νερό, παντού γραφαίδι και θαυμάσιες κατασκευές ψυχαγωγίας των παιδιών.

Καύχημα, ωστόσο, για τον πολιτισμό του τόπου αποτελεί το **Λαογραφικό Μουσείο Βελβεντού**. Στεγάζεται στην **οικία Κώστα**, αρχοντικό του 19ου αιώνα, που κηρύχθηκε διατηρητέο από την 4η Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων. Μετά από προσπάθειες 17 ετών και πολλαπλές χρηματοδοτήσεις το αρχοντικό μετατράπηκε σ' ένα από τα γοητευτικότερα και πληρέστερα Λαογραφικά Μουσεία στην Ελλάδα. Όπως γράφει ο Δήμαρχος Μανώλης Στεργίου: "Το Λαογραφικό Μουσείο Βελβεντού δεν δείχνει απλώς αριτκείμενα. Διηγείται ιστορίες. Ιστορίες που για άλλους είναι η δική τους ζωή, για άλλους είναι η ζωή των γιαγιάδων και των παππούδων τους και για άλλους είναι μια ζωή πολύ διαφορετική και από τη δική τους και από των γιαγιάδων και των παππούδων τους.

Γιατί έτσι πρέπει να είναι τα μουσεία. Να λένε ιστορίες. Να δημιουργήσουνται παραμύθια. Αυτές οι ιστορίες και τα παραμύθια μιλάνε για τον τόπο μας με τη μακρά ιστορία. Έξι χιλιάδες τόσα χρόνια. Για τα έργα και τις ημέρες των ανθρώπων, επώνυμων και ανώνυμων".

Στο τέλος της ξενάγησης ο Δήμαρχος μας χαιρίζει το Βιβλίο του Λαογραφικού Μουσείου, μια έκδοση εκπληκτική, αντάξια της σημαντικότητας του χώρου. Στην πρώτη σελίδα

Τμήμα του τοιχογραφημένου εσωτερικού του μεταβυζαντινού ναού του Αγ. Νικολάου. (επάνω) Βυζαντινός ναΐσκος του Αγ. Μηνά.

γράφει με ιδιόχειρη αφιέρωση: "Στον Θεόφιλο και στην Άννα για το Παν - δραμά τους".

Τη Δ είνοδο του Βελβεντού κοιδιούν ο ναΐσκος του Αγ. Μηνά και, σε μικρή απόσταση, η εκκλησία του Αγ. Νικολάου. Με πλάτος 2 και μήκος λιγότερο από 6 μέτρα, ο μονόχωρος ναΐσκος του 12ου αιώνα είναι το μοναδικό βυζαντινό μνημείο του Βελβεντού. Κατά την Ξανθή Σαββιτούλον - Κατσίκη: "Λεύφανα αρχιτεκτονικών μελών, που είτε είναι εντοιχισμένα στις νεωτερες τοιχοποιίες του ναού είτε βρίσκονται στον ανιόγυρο, μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι ο μικρός ναός είναι κτισμένος στη θέση κτιρίου ή ναού παλαιοχριστιανικών χρόνων".

Ο κυρ. Τάσος μας ανοίγει τον ναΐσκο. Από τον 12ο αιώνα σώζονται στον ανατολικό τοίχο οι παραστάσεις του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου και της Μεταμόρφωσης του Χριστού. Οι υπόλοιπες τοιχογραφίες, με αρκετές φθορές, χρονολογούνται στον 15ο αιώνα.

Πολύ μεγαλύτερη είναι η μεταβυζαντινή εκκλησία του Αγ. Νικολάου, του 16ου αιώνα. Είναι μονόχωρη με ξύλινο χαριάτι στη νότια πλευρά, που αποτελούσε απαραίτητο στοιχείο

των εκκλησιών της εποχής της Τουρκοκρατίας. Δίχριχτη στέγη από πυκνά και χοντρά ξύλινα δοκάρια καλύπτει την εκκλησία. Ολόκληρη η εξωτερική επιφάνεια του δυτικού τοίχου είναι καλυψμένη από τοιχογραφίες. Αριστερά της δυτ. εισόδου υπάρχει επιγραφή, που αποτελεί ιωροικό μνημείο από μόνη της. Ο ζωγράφος Νικόλαος εξιστορεί, ότι τον Απρίλιο του 1588 χιόνισε και κάπραν τα αιπτέλια και οι σοδειές, και, ως αποτέλεσμα, το σιτάρι και το κρασί ήταν ακριβά. Εξιστορεί επίσης ότι δεν πληρώθηκε για τα χρώματα, όταν ανακλήθηκε η παραγγελία για ένα έργο του.

Το εσωτερικό της εκκλησίας είναι κατάγραφο από τοιχογραφίες του 1588, που δυστυχώς είναι καλυψμένες από καπνιά. Εντυπωσιακό είναι το επιχρυσωμένο τέμπλο. Επιγραφή στη βάση του σταυρού αναφέρει, ότι είναι ευγενική προσφορά του Γεωργίου Μουτάφη και της συζύγου του το 1591. "Πρόκειται για το παλαιότερο γνωστό μέχρι σήμερα χρονολογημένο τέμπλο και από τα πιο σημαντικά στον Ελλαδικό χώρο".⁽⁴⁾

Σε απόσταση 3,4 χλμ. από τον Αγ. Νικόλαο

Στους οπωρώνες του Βελβεντού παράγονται τα φρυμισμένα για την ποιότητά τους νεκταρίνια και ροδάκινα.

στοίβουμε σε αγροτικό δρόμο αριστερά και μετά από 500 μ. ανακαλύπτουμε δίπλα σε κτήματα ροδακινιών τον ναό του Αγ. Δημήτριον Γρατσιάνη. Είναι τρίκλιτη ξυλόστεγη βασιλική, χαμηλό κτίσμα από αργολιθοδομή. Σε αντίθεση με το λιτό εξωτερικό του, οι εσωτερικοί τοίχοι του ναού κοινούνται από πολλές τοιχογραφίες, οι σημαντικότερες των οποίων ανάγονται στο β' μισό του **16ου αιώνα**. Θαυμάσιο είναι επίσης και το ξυλόγλυπτο, επιχρυσωμένο τέμπλο.

Κοντά στον Αγ. Δημήτριο βρίσκεται το κτήμα με τις ροδακινιές της οικογένειας του **Νίκου Κουκόλη**, τεχνολόγου γεωπόνου και υπάλληλου στο Κ.Ε.Π. Παρατηρούμε με θαυμασμό την άφογη εικόνα του οπωρώνα, το έδαφος κάτω από τα δέντρα που θυμίζει καλοκουρεμένο γραυίδι και μας εντυπωσιάζει η ποιότητα και η γεύση νεκταρινιών και ροδακινών.

Με έκταση 15000 στρεμμάτων, γόνιμο έδαφος και άφθονα νερά, ο ημιορεινός κάμπος του Βελβεντού είναι μια εξαιρετική δενδροκομική περιοχή, ανάμεσα στις πλαγιές των Πιερίων και στη Λίμνη του Αλιάκμονα. Το σύνολο της

παραγωγής ροδακίνων και νεκταρινιών, που θεωρούνται από τα κορυφαία στην Ελλάδα, είναι πιστοποιημένο από τον AGROCERT, σύμφωνα με το **Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παραγωγής**, που εγγυάται φρούτα με την λιγότερη δυνατή επιβάρυνση από υπολείμματα φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων. Σε μικρότερη έκταση καλλιεργούνται επίσης αμπέλια, μήλα, δαμάσκηνα και κυδώνια. Σχεδόν κάθε οικογένεια του Βελβεντού έχει τα δικά της φρούτα, περιουσότερα ή λιγότερα και σπάνια λείπει από τα σπίτια το εξαιρετικό κρασί και τύπουρο. Οι καλλιεργητές είναι συνεταιρισμένοι στους δύο αγροτικούς συνεταιρισμούς, τον μεγαλύτερο και αρχαιότερο "Α.Σ.Ε.Π.Ο.Π.", που συστάθηκε το 1958 και αριθμεί 700 μέλη και την "ΔΗΜΗΤΡΑ", που λειτουργεί από το 1987 και αριθμεί 400 μέλη. Σ' αυτούς παραδίδονται τα φρούτα που διακινούνται στις αγορές της Ελλάδας και του εξωτερικού. Από το 1985 λειτουργεί επίσης ο **Αγροτικός Βιοτεχνικός Συνεταιρισμός**, με 116 μέλη, γυναίκες αποκλειστικά της τοπικής κοινωνίας, που μετα-

ποιούν νωπά φρούτα σε γλυκά, μαρμελάδες και κομπόστες. Όλα είναι χειροποίητα, εξαιρετικής ποιότητας και γεύσης, φτιαγμένα με παραδοσιακές συνταγές, χωρίς ουσίες συντηρητικές και χρωστικές.

Από 7 - 9 του Ιουλίου πραγματοποιήθηκε η 2η ΓΙΟΡΤΗ ΡΟΔΑΚΙΝΟΥ στο Βελβεντό. Ήμερίδα για το ροδάκινο, εναλλακτικές διαδρομές και περιηγήσεις, γευσιγνωσία και δωρεάν διάθεση ροδακίνων, πλήθος επισκεπτών. Να μια θαυμάσια πρωτοβουλία που μόνον θετικά αποτελέσματα έχει για τον τόπο.

Βράδυ στο "Μετόχι", προσκεκλημένοι από τον Δήμαρχο. Γιορτάζονται τα 20 χρόνια του Τμήματος Ζωγραφικής του Μορφωτικού Ομίλου Βελβεντού, ένα κύτταρο πολιτισμού με δανειστική βιβλιοθήκη 8000 περίπου τίτλων, μηνιαία εφημερίδα "Το Βελβεντό", που εκδίδεται ανελλιπώς από το 1964, θεατρικά τμήματα ενηλίκων και παιδιών, μουσική σχολή, μπάντα και χορευτικά τμήματα και ποικίλες άλλες δραστηριότητες, που καλύπτουν όλες τις εκφάνσεις του πολιτισμού.

Ο τεράστιος πολυχώρος, στεγασμένος και

υπαίθριος, είναι αυστηρικά γεμάτος. Είναι αθρόα η συμμετοχή των Βελβεντινών σ' αυτό το πολιτιστικό γεγονός, που συνδυάζεται απαραίτητα με ντόπιο κρασί και τούπουρο, καλό φαγητό και αργότερα με γλέντι και χορό. Μια κοινωνία ανθρώπων, που, όπως έλεγε πριν δυο αιώνες ο POUQUEVILLE είναι "δουλευτάρηδες" αλλά και ξέρουν να δίνουν νόημα στην καθημερινότητά τους .

Εδώ και 20 χρόνια το Τμήμα Ζωγραφικής του Μορφωτικού Ομίλου Βελβεντού προάγει την τέχνη και τον πολιτισμό της τοπικής κοινωνίας.

ΦΩΤ. ΑΡΧΕΙΟ : ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΒΕΛΒΕΝΤΟΥ

Παλαιογράτσανο. Παραδοσιακός ορεινός οικισμός με δαυμάσιο σχολείο, που από τις αρχές του '80 παραμένει σιωπηλό.

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΟΡΕΙΝΑ

Xαράματα. Αθέατος ακόμα ο ήλιος πίσω από την κορυφογραμή των Πιερίων. Ξύλινο αιόσικι θέας, υψόμετρο 650 μέτρα, 2,5 χλμ. από το Μετόχι στον δρόμο που οδηγεί στο Καταφύγι. Η πρωινή ψύχρα μας αιφνιδιάζει. Σαν να μην είναι καλοκαίρι. Αγναντεύουμε το κοιμισμένο ακόμα Βελβεντό, την νοτιωμένη ατμόσφαιρα του κάμπου και της λίμνης. Επιτέλους, οι πρώτες ακτίνες φωτίζουν τ' αντικρινά υψώματα κι ύστερα, ελευθερωμένες από τον όγκο του βουνού, ξαπλώνονται με ταχύτητα στη λίμνη, στην κοιλάδα, στις κόκκινες σκεπές, φτάνουν ως εμάς. Ξεκίνημα μέρος ωραίο, σ' έναν ωραίο τόπο. Που το κάνουν ακόμα πιο γλυκό οι τουλούμπες του **Ζανδέ**.

Με τον Νίκο Κουκόλη ξεκινάμε για τα ορεινά ανηφορίζοντας Ν προς **Παλαιογράτσανο**.

9 χλμ. μετά το Βελβεντό μπαίνουμε στην πλατεία του χωριού. Πετρόχτιστη εκκλησία **Αγ. Νικολάου του 1857**, όπως και το τριώροφο επιβλητικό καμπαναριό. Υψόμετρο 900 μέτρα,

πλατάνια, έλατα, αωτέρωευτη πηγή βουνίσιου νερού. Ταβερνούλα στην πλατεία, ανοιχτή καθημερινά. Πανέμορφο χωριό, πέτρινα σπίτια, πεντέξι ιστεγασμένα με σχιστόπλακες, δέντρα, λουλούδια, περιβολάκια, θέα μαγευτική. Οι μόνιμοι, ωστόσο, κάτοικοι δεν ξεπερνάνε τους 30. Με κατεύθυνση ΝΔ διασχίζουμε το χωριό και, φτάνουμε στον λόφο του **Προφήτη Ηλία**. Αφήνουμε το βλέμμα μας να πλανηθεί σε κάθε σημείο του ορίζοντα. Με χοντρούς πέτρινους τοίχους το εκκλησάκι είναι μικροσκοπικό, οι εξωτερικές του διαστάσεις δεν ξεπερνούν τα 4 x 5 μέτρα. Ωστόσο, το λιτότατο εξωτερικό του κρύβει έναν απρόσμενο τοιχογραφικό διάκοσμο, με μεγάλο πλούτο θεμάτων, που διατηρούνται σε ικανοποιητική κατάσταση, απαιτούνται όμως εργασίες συντήρησης για προστασία από την υγρασία. "Σύμφωνα με επιγραφή που βρίσκεται πάνω από την είσοδο, οι τοιχογραφίες φιλοτεχνήθηκαν το 1539, παρόντος του βρόμοναχου **Μακαρίου**".⁽⁶⁾

Ακούγονται κουδουνάκια προβάτων που ανηφορίζουν στον λοφίσκο. Τιτιβίσματα πουλιών.

Περονάμε, χαμηλότερα, από το παλιό Δημοτικό σχολείο του χωριού. Διώροφο, κτισμένο με πελεκητή πέτρα, στον ίδιο φορέα διακοσμητικά του-βλάκια πάνω απ' τα παράθυρα. Μικρή χροτα-ριασμένη αυλή και θέα μοναδική. Χώρος για μάθηση και υκέψη δημιουργική. Από τις αρχές της δεκαετίας του '80 επικρατεί απόλυτη σιωπή.

Να, όμως, που μερικά χιλιόμετρα μετά, μέσα στο δάσος, ξανακούγονται τιτιβίσματα. Αυτή τη φορά όχι μόνο πουλιών αλλά και παιδιών. Δεκάδες τρέχουν εδώ κι εκεί, παζουν, κουνιούνται στις κούνιες, χάιρονται τη φύση. Μια φύση απαράμιλλη με τα πευκοδάση των Πιερίων, που περιβάλλουν την κατασκήνωση της **Μονής Αγ. Τριάδας**. Μας καλοδέχονται ο **Παναγιώτης Κουρούς** και ο **Αρχιμανδρίτης της Μητροπόλεως Κοζάνης Αυγουστίνος Μύρου**, Δο. θεολογίας και φιλολογίας.

300 μ. μετά, σε εξαύσιο φυσικό περιβάλλον, βρίσκεται η Μονή της Αγίας Τριάδος, εγκαταλελειψμένη πια, που, σύμφωνα με την παράδοση ιδρύθηκε τον 15ο αιώνα. Σώζονται η δυτική πτέρυγα και το Καθολικό, με ψηφιδωτώ

βοτυσαλωτό δάπεδο, ενώ βρίσκονται σε εξέλιξη ευρύτατες εργασίες ανάπλασης. Από την πρώτη κιόλας μέρα απενίζαμε ψηλά, στα ΒΔ του Βελβεντού, τον οικισμό της **Αγ. Κυριακής**, την παλιά "Σκουύλιαρη". Για πρώτη φορά φτάνουμε βράδυ, μετά από διαδρομή ανηφορική με αλλεπάλληλες στροφές. Βρισκόμαστε ξαφνικά μπροστά σε πλατειούσλα σπρωμένη με γρασίδι, δέντρα, θέα μοναδική στα Πιέρια και στον κάμπο. Ταβερνούλα, τραπέζακια διάσπαρτα στο χόρτο. Κόσμος πολύς, φωναγλάδικος και χαρούμενος, με γκλίτσα στο χέρι οι γεροντότεροι. Μας κερνάνε τα καφεδάκια, η ταβερνιάρισυα μας προσφέρει τα νεκταρίνια. Άνθρωποι γελαστοί, φιλόξενοι, επιμένουν να μοιραστούμε μαζί τους το ευωδιαστό ντόπιο τυπίουρο. Δίπλα η μεγάλη πέτρινη εκκλησία της **Κοίμησης της Θεοτόκου**, με μαρμάρινο λιθανάγλυφο στην κόγχη του Ιερού και χρονολογία 1888. Στο υψόμετρο των 1000 μέτρων η ψύχρα είναι ανοιξιάτικη. Καμιά δεκαριά κυριούλες κάθονται δίπλα - δίπλα στο πεζούλιακή της εκκλησίας, ο τοίχος τις προφυλάσσει απ' τον αέρα.

Εσωτερικό του ναΐσκου του Προφήτη Ηλία κτίσμα των μέσων του 16ου αιώνα.

-Γιατί εσείς, κυράδες μου, μιακονά από τα τοί-
πουνα και τις παρέες των αντρών;

-Ε, να μην πούμε κι εμείς τα δικά μας; Να μην
κοντσομπολέψουμε λιγάκι; μου απαντάνε.

Με το φως της μέρας ξαναπαίρνουμε το δρόμο
για την Αγ. Κυριακή. Τρία περίπου χλμ. πριν
από το χωριό παρακάμπτουμε σε ανηφορικό
χωματόδρομο δεξιά προς την παλιά εκκλησία
της Αγ. Κυριακής. Την εντοπίζουμε σε μικρό
οροπέδιο στο χείλος του χαοτικού γκρεμού του
φαραγγιού της **Λάφιστας**. Λιτό το εκκλησάκι,
με χοντρούς τοίχους, κτίσμα του **1749** χωρίς
ιδιαίτερη αρχιτεκτονική.

Από την πλατεία της Αγ. Κυριακής ξεκινάμε
μια άγνωστη, ως τώρα, δασική διαδρομή, που
αργότερα διακλαδίζεται δεξιά προς Καταφύγι
και αριστερά με περίπλοκους δρόμους προς
Ελατοχώρι, Δάσκιο και Ρίζώματα.

Πλησιάζει δειλινό, σκορπάει γλυκύταπο φως ο
ήλιος στις πυκνοδασωμένες με πεύκα πλαγιές
των Πιερίων. 3,5 χλμ. μετά την Αγ. Κυριακή
συναντάμε δεξιά πινακίδα προς Αγ. Αθανάσιο
και 100 μ. μετά πετρόχτιστη πηγή του Κυνη-
γετικού Συλλόγου Βελβεντού με μοναδικό

βιουνίσιο νερό. Από το οροπέδιο της εκκλη-
σιούλας, στα 1150 μ., η κάτοψη της λίμνης θυμί-
ζει φιορδ. Συνεχίζοντας συναντάμε την βασική
διασταύρωση και στρίβουμε δεξιά. Δασική
πεύκη και μαυρόπευκα, αυχένας σε υψόμετρο
1500 μέτρων, μεγάλες υλοτομήσεις και οι
μεγαλύτερες συγκεντρώσεις ορχιδεών που
έχουμε συναντήσει ως τώρα.

25 περίπου χλμ. μετά την Αγ. Κυριακή (δρόμος
μόνον για 4 x 4) φτάνουμε στον οικισμό του
Καταφύγιου, απλωμένο σε μεγάλη έκταση, σε
υψόμ. από 1300 - 1350 μέτρα.

Λόγω του υψομέτρου, της γύρω φύσης και της
θέσης του, θα μπορούσε να είναι ισάξιο με τα
γραφικότερα ορεινά χωριά της Ελβετίας και
της Αυστρίας. Δυστυχώς οι νεώτεροι οικιστές
δεν απέφυγαν την άναρχη δόμηση και την απο-
μάκρυνση από την αρχιτεκτονική του παρά-
δοση, που στις αρχές του 20ου αιώνα είχε να
επιδειξει "περί τα 600 πέτρινα στερεά δίπατα
και τρίπατα σπίτια". (7)

Δεν είναι γνωστό πότε ακριβώς πρωτοκατοι-
κήθηκε το Καταφύγι. Πιθανολογείται η αρχή
του 18ου αιώνα, όταν οι κατατρεγμένοι από

**Το περίφημο Δημοτικό Σχολείο του Καταφυγίου ζωντανεύει το καλοκαίρι από τα
"Χελιδονάκια του Καταφυγίου".**

**Το οίκημα που δα στεγάσει το "Μουσείο Ζορμπά" (επάνω)
Ένας Καταφυγιώτης βγάζει και μας προσφέρει μερικές πατάτες από
τον κάποιο του.**

τους Τούρκους κάτοικοι της Γριτσιάνης, "κατέφυγαν" αρχικά στο **Κεφαλόκαρδο** και στη συνέχεια στο Καταφύγι.

Διασχίζουμε το χωριό. Μεγάλα οικήματα με πολύ τοιμέντο, αλλά και μια ευχάριστη έκπληξη. Ο καινούργιος και πολύ ωραίος ξενώνας **3^{*} Παυσανίας Palace (τηλ. 6972 699185)**. Φτάνουμε στο κέντρο, Εδώ επιβάλλεται με τον πέτρινο όγκο του το **Δημοτικό Σχολείο**, πρότυπο σ' όλη τη Δ. Μακεδονία σε επιβλητικότητα, καλαι-

σθητσία, όσο και συστηματική λειτουργία από τις αρχές του 19ου αιώνα ως το 1943, όταν οι Γερμανοί έκαψαν ολοσχερώς το Καταφύγι.

Μας υποδέχονται ο **Νίκος Κορδώνης**, Αντιπρόσεδρος του Μορφωτικού Συλλόγου Καταφυγίου και η **Άννα Γκάτζιου**, Δασκάλα και Γεν. Γραμματέας του Συλλόγου.

-Θα λέγαμε ότι είναι το μόνο σχολείο στην Ελλάδα, που μένει κλειστό το Χειμώνα και λειτουργεί το καλοκαίρι, λέει ο Νίκος. Όχι φυσικά ως σχολείο αλλά ως πολιτιστικό κέντρο με Λαογραφικό Μουσείο, βιβλιοθήκη, αίθουσες ψυχαγωγίας και εκδηλώσεων. Κάθε καλοκαίρι μαζεύονται 150-200 μικρά και μεγάλα παιδιά, τα "Χελιδονάκια των Καταφυγίου", που τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο πραγματοποιούν 15 εκδηλώσεις.

Ρέχνω μία ματιά στην δανειστική βιβλιοθήκη του Σχολείου. Η έκπληξή μου είναι μεγάλη, όταν ανακαλύπτω τρία από τα πρώτα

τεύχη του περιοδικού, που έχουν από χρόνια εξαντληθεί. (Ήδη τα "Χελιδονάκια των Καταφυγίου" έχουν στην διάθεσή τους την πλήρη σειρά του περιοδικού **ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ**).

Αποχαιρετάμε την Άννα και τον Νίκο, που με καταγωγή από την Τσαριτσάνη Ελασσόνας, αλλά γαμπρός στο Καταφύγι, το αισθάνεται σαν δεύτερη πατρίδα του.

-Να μας ξανάρθετε με περισσότερο χρόνο, λέει

ο Νίκος. Να πιείτε τοίπουρο και να περάσετε τη νύχτα κάτω απ' τις κορυφές των Πιερίων. Εγώ έρχομαι στο Καταφύγι για να απαλύνω τις οδύνες μου και να διευρύνω τις ηδονές μου.

Κατηφορίζουμε προς τα απομεινάρια του σπιτιού, χαμένα μέσα στα αγριόχορτα, του ήρωα του Καζαντζάκη, του θρυλικού ΑΛΕΞΗ ΖΟΡΜΠΑ. Γιώργος ήταν το πραγματικό του όνομα και γεννήθηκε στο Καταφύγι το 1865. "Ο Ζορμπάς του Καταφυγίου, έλεγε λίγη ώρα πριν ο Νίκος Κορδώνης, ίσως να ήταν διαφορετικός, να έμοιαζε και να μην έμοιαζε με τον ήρωα του Καζαντζάκη, να υπήρχε και να μην υπήρχε στην ερμηνεία του Αντονού Κούνην. Απόγονος όμως του Οδυσσέα, του Προμηθέα και του Σίσυφου ενσάρκωνε με το θερμό ταμπεραμέντο και τις υπαρξιακές του ανησυχίες την "τρέλλα" της ψυχής και την αγωνία για την αναζήτηση της ουτοπίας. Τη μονομανία του Έλληνα, το μεγαλείο του ή την καταστροφή του"

'Ηδη βρίσκεται "εν τω τελειούσθαι" η ανέγερση του "Μοντείου Ζορμπά", που χρηματοδοτείται από τον Δήμο Βελβεντού. Εκεί θα συγκεντρωθεί όλο το ιστορικό υλικό, που σημάδεψε τη ζωή του Γιώργου Ζορμπά, του ταπεινού Μακεδόνα, που μαζί με τον Όμηρο, τον Μπέρξονα και τον Νίτσε, "αφήκε βαθύτερα τ' αχνάρια του" στην ψυχή του Καζαντζάκη.

ΣΤΟ ΚΑΤΑΦΥΓΙΩΤΙΚΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ.

Εκεί κοντά στο σπίτι του Ζορμπά είναι η "Ταβέρνα της Όλγας". Νομίζουμε αρχικά πως μπαίνουμε σε κήπο. Και είναι στ' αλήθεια κήπος. Με την μεγάλη του κερασιά, στα μένα Ιούλη φροτωμένη. Με ολοζώντανο γρασίδι. Με μια ομορφιά κι ένα πλούτο λουλουδιών, που σπάνια συναντάει κανείς. Μόνον από τις καρέκλες και από τον κόσμο καταλαβαίνουμε ότι βρισκόμαστε στο χώρο της ταβέρνας.

Γρασίδι, λουλούδια κι αντίκου οι δασωμένες πλαγιές και οι γυμνές κορυφές των Πιερίων, που φιλοφοξούν ν' αποκτήσουν το δικό τους **Χιονοδρομικό Κέντρο**. "Κάπως έτσι πρέπει νάνει η παράδεισος", θάλεγε αν ήταν δίπλα μας ο Ζορμπάς και δεν θα διαφωνούσε ο Καζαντζάκης.

Μα να που κι ο παράδεισος έχει τις ατέλειες του. Εκαποντάδες πεύκα κοκκινίζουν στις πλαγιές, άρρωστα, ετοιμοθάνατα, ανάμεσα στα

Το **θαυμάσιο Lilium**, κόσμημα στο Καταφυγιώτικο μονοπάτι.

άλλα τα υγιή, τα καταπάσινα. Τα χτύπτους αρρώστεια, εδώ και χρόνια. Η φύση αργεί μα στο τέλος εκδικείται την αφροσύνη των ανθρώπων, την αλόγυτη ωπάνων και την καταστροφή του περιβάλλοντος. Θα τρόμαξαν αν τάβλεπαν έτοι τα πεύκα τους οι πρώτοι εκείνοι Καταφυγιώτες υλοτόμοι. Που είχαν κάνει την υλοτομία τρόπο ζωής και επιβίωσης. Που απόκτησαν φήμη σ' όλη την Ελλάδα. Και ξενιτεύονταν μακριά. Έφευγαν παρέες-παρέες μετά τα Φώτα. Τους ξεποιθόδιξε όλο το χωριό και έστηνε για το μισεμό τους ολόκληρο "γιορτάσι". Επέστρεφαν τον Δεκαπενταύγουστο ή τα επόμενα Χριστούγεννα. Κόβονταν τότε χωρίς "διαχειριστικό πρόγραμμα" τα δέντρα, πιότερα ίνως απ' όσα θάπτεπε. Μα τα δάση δεν αρρώσταναν.

Έρχεται η στιγμή να γνωρίσουμε το "**Καταφυγιώτικο Μονοπάτι**", ένα από τα πολλά και θαυμαστά αυτής της περιοχής των Πιερίων. Είναι η θρυλική στράτα που συνέδεε άλλοτε Καταφύγι με Βελβεντό και σύμφωνα με την παράδοση χρονολογείται από το 1600.

Σύντροφοι στην πεζοπορία μας τα μέλη του Ορειβατικού Συλλόγου Βελβεντού Χρήστος, Νατάσα και Δημήτρης, ξεκινάμε εξω από το νεκροταφείο του χωριού. Σε τοία λεπτά αρχίζουν τα "καγκέλια" και το παμπάλαιο λιθόστρωτο. Πέτρες βαθειά μέσα στη γη, όχι πελεκημένες με το μεράκι και την τέχνη των χεριών των Ζαγορίων αλλά κροκάλες ταπεινές, διάσπαρτες. Έχουν όμως κι αυτές την γοητεία τους, το σρωγγύλεμα απ' το χρόνο κι απ' τα πέταλα τόσων ζώων που τις λείαναν.

Μαζί μας ξεκινάει να κατηφορίζει και το **Φαράγγι της Λάφιστας**. Στην κοίτη του νερό, φτάνει ο ήχος του ως τ' αυτιά μας σαν μουσικούρισμα. Πλαγιές με κέδρα και πεύκα. Στην κοίτη, δίπλα στο νερό, θεριεύουν τεράστιες ιτιές. Αδιάκοπος κατήφορος. Φυσάει αεράκι. Άν και μεσημέρι, είναι ευχάριστα. Το μονοπάτι αντίστροφα θα ήταν γολγοθάς. Εξωκλήσι Α. Παρασκευής, φτάνουμε στην κοίτη. Το πέτρινο γεφύρι, το παλιό, ρημάχτηκε απ' το χρόνο. Ανέλαβε πιο κάτω η νέα γέφυρα να ενώσει το φαράγγι. Το κατάστρωμα της ταιμεντένιο και γερό αλλά άχαρο. Στο πέτρινο υπόβαθρο

Υπέροχες ορχιδέες αφθονούν στα Πιέρια.

Διασχίζοντας το γεφύρι πάνω από το Φαράγγι της Λάφιστας. (κάτω)

σώζεται μαρμάρινη εντοιχισμένη πλάκα με χρονολογία 1908.

Για λίγο αρχίζει ανήφορος. Μόνο για λίγο. Όσο να ιδρώσουμε. Ύστερα κατηφορίζουμε ελαφρά μέσα σε δάσος. Τέλειο μονοπάτι, μοσχοβολάει θυμάρι, στα πλαϊνά ξεμυτίζουν από τα χόρτα ευωδιαστές αγριοφράσουλες. Περπατάμε στην σκιά, αληθινή ευτυχία μες το απομεσήμερο. Τα δέντρα ολύγυρα μας είναι ποικίλα και πυκνά, φράξοι, σφενδάμια, βαλανιδιές και άσπροι γαύροι, ανάμεσά τους και μερικοί υπάνιοι μαύροι. Πού και πού φυτρώνει από το χώμα καλντερίμι.

Φτάνουμε στη "Τζάκια". Ο τόπος πήρε τ' όνομά του από κάποιες πέτρες κρυψμένες μες το δάσος, που θυμίζουν καμινάδες, κάτι σαν τα "Μπουνχάρια" στο Μικρολίβαδο Κοζάνης. Για πρώτη φορά ξανοίγει ο ορίζοντας, αγναντεύουμε τη λίμνη αυτραφτερή και ήρεμη. Να κι ένας καταρράκτης, μεγάλος και αφριωμένος στο βάθος της χαράδρας.

Lilium πορφυρόχρωμα, λεπτεπίλεπτα και αιθέρια, συντροφεύουν τα βήματά μας, κουμούν το μονοπάτι. Μετά τη σκιά βγαίνουμε σε ξέφωτο.

Μια απρόσμενη γεωλογική έξαρση μέσα στο δάσος, στη θέση "Τζάκια".

Για πρώτη φορά αντικρίζουμε χαμηλά το Βελβεντό. Κάτω δεξιά το μυστηριώδες φαράγγι του "Σκεπασμένου", αδιαπέραστο απ' ανθρώπου μάτι, κρύβει καλά την υδάτινη πορεία του, απρόσιτη στους αμύγητους, γεμάτη καταρράκτες, λιμνούλες και παγίδες.

Κρανιές και βατόμουρα, τμήμα ωραίου καλντεριμιού, βγαίνουμε στο "Φόρο", όπου παλιά οι Τούρκοι εισέπρατταν από τους αγωγιάτες φόρο διέλευσης.

Τελευταίο τμήμα πιά. Κέδρα και πουρνάρια, άπνοια και ζέστη. Στο εκκλησάκι του Αη Γιώργη λιγόλεπτη ανάπταυλα. Συναντάμε τον Θολόλακκα, που πιο κάτω αλλάζει το όνομά του σε Ξερόλακκα. Είναι ο χείμαρος, που σαν βρέξει δυνατά, κατεβάζει θολό νερό ψηλά απ' τα Πιέρια και, πριν γίνουν φράγματα από πέτρα, προξενούντε πολλές καταποφέρες.

Τερματίζουμε στο Μετόχι, γοητευμένοι, σχεδόν 3.30 ώρες αφότου ξεκινήσαμε. Κάποιος με το κεφάλι κάτω θα χρειαστεί πολύ λιγότερο. Μα θα χάσει όλη τη μαγεία του Καταφυγιώτικου Μονοπατιού που ξανοίγεται μπροστά του.

ΦΑΡΑΓΓΙ "ΣΚΕΠΑΣΜΕΝΟ"

Αν θέλετε στο φαράγγι συντροφιά, έρχομαι μαζί σας, λέει ο Γιάννης.

Ξεκινάμε από το Μετόχι με κατεύθυνση ΒΑ. Στα 2,6 χλμ. φτάνουμε μπροστά στο χώρο στάθμευσης. Το φαράγγι οφείλει το όνομά του στα σκεπασμένα κανάλια, που κατασκεύασαν οι Βελβεντινοί στη δεκαετία του '50, για να μεταφέρουν στον κάμπο το νερό. Αρχίζει η μαγευτική διαδρομή, που πρόσφατα έγινε πλακόστρωτο μονοπάτι από το Δήμο Βελβεντού. Δίπλα μας καναλάκι με ασύγιαστο νερό, δέντρα πυκνά όλων των ειδών. Διακρίνουμε κατατοπικές πινακιδούλες πάνω στους κορμούς, "Πλατάνι", "Άγριο Σπαραγγί", "Φράξος", "Οστριά". Βαδίζει κανείς και ταυτόχρονα μαθαίνει. Φτάνουμε με υγιεινό περίπτατο στη θέση "Σκεπασμένο" σε ωραίο χώρο αναψυχής. Αμέσως μετά η θέση "Πίστα". Πλατάνια και αδιαπέραστη σκιά, παιδική χαρά, παγκάκια, τραπέζια, ψηταριές.

-Εδώ οι παλιοί συναντιόταν για τα πάρτυ τους, για χορό και γνωριμίες, λέει ο Γιάννης. Να και

το στρογγυλό τοιμεντάκι που ήταν η πίστα του χορού.

Η "διαδρομή για όλους" παίρνει τέλος, αρχίζουν τα δύσκολα. Αρχικά μονοπάτι απότομο σε χώμα ολισθηρό, πιο πάνω συνεχίζει στα ζιζά ενός βράχου, με συρματόσχοινο που βοηθάει στα πιασμάτα. Σ' ένα 5λεπτο φτάνουμε σε καταρράκτη με λινούλα.

"200 μέτρα πιο πάνω τα ψέματα τελειώνουν, λέει ο Γιάννης. Το φαράγγι της Λάφιστας δεν απειπεύεται, απαιτεί εξαιρετική φυσική κατάσταση και εμπειρία σε αναρριχήσεις και καταρριχήσεις φαραγγιών. Είναι μια μόνη ανάβαση ως το Καταφύγι, εμείς την λέμε "Γολγοθά" και μας παίρνει 5-6 ώρες. Είναι ωστόσο μια εμπειρία μοναδική μέσα στο παγωμένο νερό, στους αλλεπάλληλους καταρράκτες και στις λίμνες".

Επιστρέφουμε. Αγναντεύουμε τον μεγάλο καταρράκτη. Καθώς ζεμβάζουμε στο κιόσκι έρχεται και μας βρίσκει ο Δήμαρχος, κάθεται μαζί μας. Μεσημέρι πιά. Στο χώρο στάθμευσης υπάρχει μια καντίνα. Απέναντι το εκκλησάκι

Φαράγγι "Σκεπασμένο" (επάνω και κάτω) για περιπατητές και Φαράγγι "Λάφιστας" (δεξιά), για τολμηρούς και μυημένους.

της Αγ. Τριάδας, ένα από τα 80! στην περιοχή του Βελβεντού. Μαζεύεται μια παρέα και χτίζει ένα ξωκκλήσι. Το φροντίζει μέσα κι εξώ, κάνει πανηγυράκι στη μνήμη του Αγίου κι

ύστερα αρχίζει το γλέντι κι ο χορός, τα μεζεδάκια και το τσίπουρο. Με τόσα εκκλησάκια όλη η χρονιά είναι πανηγύρι. Το συγκεκριμένο της Αγ. Τριάδας είναι πολύ περιποιημένο. Λουλούδια, γρασίδι, τραπεζάκια, καρέκλες, κουζίνα, τουαλέτα, δύο - τρία δωματιάκια. Μπροστά στο αυλάκι κυλάει το νερό με δυνατή ροή. Μια φτερωτή εκμετάλλευται τη δύναμη του νερού και

Ο Γιάννης Δαλαμπής μπροστά σε μερικά από τα έργα των χεριών του.

ΨΗΦΙΔΩΤΑ, ΒΕΡΓΕΣ ΚΑΙ ΚΑΡΑΒΙΑ

Γνωρίζουμε επιτέλους και τον δεύτερο Αντιδήμαρχο τον **Κώστα Κουρτέλη**. Μας πήρε μέρες ως να συναντηθούμε. Όχι γιατί είναι ακριβοθόρητος μα γιατί είναι πολυάνθολος. Ξυπνάει απ' τα χαράματα και νοιάζεται για όλα όσα συμβαίνουν στο Δήμο Βελβεντού. Μας παρακαλεί να μην τα γράψουμε αυτά. Μα πώς να τα αποφύγεις; Τα ξέρει όλος ο κόσμος.

Στη μία από τις δύο πλατειούλες, ο **Βασίλης Παπαγόρας** έχει στήσει από το 1998 το "Έν Βελβεντώ", το ταβερνάκι του. Και τι δεν έχει αυτό το μαγαζί: Όλο το γευστικό μεράκι του Βασιλή και όλη τη μαγειρική εμπειρία της **μαμάς-Ευτέρπης**. Έχει όμως κρεμασμένο στον τοίχο κι ένα καράβι ξύλινο, φτιαγμένο από χέρι ανθρώπου που ήξερε τι φτιάχνει.

-Είναι έργο του **Γιάννη Δαλαμπή** λέει ο Βασίλης. Καλλιτέχνης, φτιάχνει κι άλλα ωραία πράγματα.

Ψάχνουμε και τον βρίσκουμε

-Θα σας δείξω τη δουλειά μου, λέει ο Γιάννης. Όχι όμως στο χώρο του εργαστηρίου. Εκεί είναι άδυτο.

Το σεβόμαστε. Τον ακολουθούμε μέσα από δρομάκια πλακοστρωμένα, φτάνουμε στο σπίτι, μας περνάει στο σαλόνι. Στους τοίχους κορνιζωμένα ψηφιδωτά με μορφές αγίων. Περιεργαζόμαστε από κοντά τις λεπτεπίλεπτες

ψηφίδες, αυτά τα χρωματιστά απειράριθμα κομματάκια, τόσο σοφά και υπομονετικά συνταιριασμένα μεταξύ τους, που δημιουργούν σχήματα και φωτοσκιάσεις, δίνοντας έκφραση στα πρόσωπα. Η ζωγραφική είναι τέχνη υψηλή, οπωσδήποτε, μα το ψηφιδωτό είναι πάθος, αφοσίωση, μανία.

Πηγαίνοντας στο ιωγείο, άλλοτε φέρνει καράβια, άλλοτε βέργες σκαλισμένες, άλλοτε ψηφιδωτό πούφτιαξε πρώτο, το 1995. Παιδεύεται με τα δρομολόγια μα διατηρεί του εργαστηρίου του το άβατο. Να και δύο βέργες έξοχα σκαλισμένες, ολοίσεις σαν λαμπάδες.

-Ωραίες βέργες βγάζει η κρανιά,

λέω του Γιάννη.

-Δεν είναι κρανιά αλλά γκορτσιά (αγριοαχλαδιά).

-Μα, απ' όσο ξέρω, δεν κάνει ίσια βέργα αυτό το δέντρο.

-Τις κράταγα 6 χρόνια με σιδερένια υποστηλώματα, έτσι γίνανε ίσιες, απαντάει ο φίλος μας και χαρίζει τη μία στην Άννα.

(Την ώρα που γράφω τούτες τις γραμμές, περνάω τα δάχτυλά μου πάνω από τα βαθιά και ωραία της σκαλίσματα, ενθύμιο παντοτινό από τον Γιάννη Δαλαμπή).

ΨΑΡΕΥΟΝΤΑΣ ΣΤΗ ΛΙΜΝΗ

74 τετ. χλμ υδάτινης επιφάνειας. Μια τεράστια τεχνητή λίμνη, που δημιουργήθηκε το 1974 μετά την τιθάσευση των νερών του Αλιάκμονα από το φράγμα Πολυφύτου. Εδώ και η **Γέφυρα των Σερβίων**. Με μήκος 1372μ. και πλάτος 13,5 είναι η μεγαλύτερη στα Βαλκάνια μετά την γέφυρα Ρίου Αντίρριου. Πενήντα μέτρα πάνω από τη Λίμνη δολώνουν οι ψαράδες τα καλάμια τους. Υπάρχουν όμως κι οι επαγγελματίες ψαράδες με τις βάρκες. Ανίκουν στον Αλιευτικό Συνεταιρισμό Πολυφύτου και ο **Χάρης Μπουντιός** είναι γραμματέας του Συλλόγου, και ο μοναδικός από το Βελβεντό πλήρους απαντούμησης. Ρέχνουμε μαζί του τα δίχτυα πριν το ηλιοβασιλέμα. Έχει κυματισμό αφετό για λίμνη.

-Άνυρο πρωί θάναι μπουνάτσα, λέει ο Χάρης.

Ο Χάρης Μπουντιός ζεψαρίζει, οι αργυροπελεκάνοι περιμένουν.
Δειλινό στην Λίμνη του Αλιάκμονα.

Ο Χάρης μ' έναν κυπρίνο, βάρους 18,2 κιλών, που αποτελεί ρεκόρ της λίμνης, για το σπάνιο αυτό ψάρι. φωτ. Β. ΚΩΣΤΑΣ

Σας περιμένω στις 6 να σηκώσουμε τα δίχτυα. Είμαιστε ξύπνιοι από τις 5. Ψηλά στο βουνό χαράζει η μέρα, μα τα νερά της λίμνης είναι μισοσκότεινα. Κάποιες σιλουέτες σταχτοτυκνιάδων διαγράφονται ακίνητες στα βράχια. Καθώς πλησιάζουμε πετούν. Να και μερικοί αργυροπελεκάνον στ' ανοιχτά.

-Μην ανησυχείτε, λέει ο Χάρης. Μόλις αρχίσουμε να σηκώνουμε τα δίχτυα θάρρουν δίπλα μας. Το δίχτυ ανεβαίνει, τα πουλιά πλησιάζουν. Το πρώτο ψάρι είναι "πρική", μεγάλο υχεδόν 300 γραμμάρια. Ακολουθούν κέφαλοι, πεταλούδες και πλατίκες. Ξεχωρίζει ο Χάρης τα καλά και τ' άλλα τα πετάει στα πουλιά. Σωστό παντηγύρι, μαζεύονται πάνω από 10 δίπλα από τη βάρκα. Πιάνουν τα ψάρια στον αέρα, τα κατεβάζουν με ευκολία, όσο μεγάλα κι αν είναι. Να κι ένας ωραίος κυπρίνος, πλησιάζει το κιλό, αδελφικό είδος με γριβάδι σε ευγενέστερη έκδοση. Τα δίχτυα τελειώνουν, η φαριά είναι καλή όλοι είναι ικανοποιημένοι.

-Το μεσημέρι σας περιμένω στο μαγαζί για ένα κρασάκι, λέει ο φίλος μας.

Καφέ-Πιτσαρία "LA PLAZA", στην πλακόστρωτη πλατεία. Με τραπέζια κάτω από τα δέντρα. Στα πιάτα καλοψημένα ολόφρεσκα πρικιά. Τα ονομάζουν και "τσιπούρα της λίμνης". Μαζί και μια πιατέλα με φέτες γουλιανού. Γεύση εξαίσια, ιωάξια με ξιφία.

-Πόσος ήταν ο μεγαλύτερος που έπιασες; ωράω το Χάρη.

-115 κιλά, μου απαντάει.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

-Οκτώβρη με Νοέμβρη, σαν σφίξουν τα κρύα, σας περιμένουμε στα τσίπουρα, μας λέει ο Δήμαρχος. Ο τόπος καθημερινά είναι ένα απέραντο καξάνι, ευωδιάζουν από παντού το φρέσκο τσίπουρο και οι νόστιμοι μεξέδες. Θα γνωρίσετε ένα άλλο Βελβεντό. Μη το χάστε.

-Θα κάνουμε ό,τι μπορούμε Δήμαρχε για νάρθουμε κοντά σας.

ΘΕΡΜΟΤΑΤΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ :

Τον Δήμαρχο Βελβεντού **Μανόλη Στεφανίου** και τους Αντιδημάρχους **Νίκο Τσιουκαρδάνη** και **Κώστα Κουρτέλη**, για όλα όσα έκαναν για μας. Επίνησης τους **Νίκο Κουκόλη**, **Γιάννη Δαλαμπή**, **Χάρη Μπουντιό**, **Βασύλη Παπαγόρα**, **Νίκο Κορδώνη**, **Άννα Γκάτζιου**, τους φίλους του **Ορειβατικού Συλλόγου**, τον **Αρχιμαρδίτη Αυγούστινο Μύρου**, τις κυρίες του **Μορφωτικού Συλλόγου Βελβεντού**, τους επιχειρηματίες του Βελβεντού και όσους με κάθε τρόπο βοήθησαν το έργο μας.

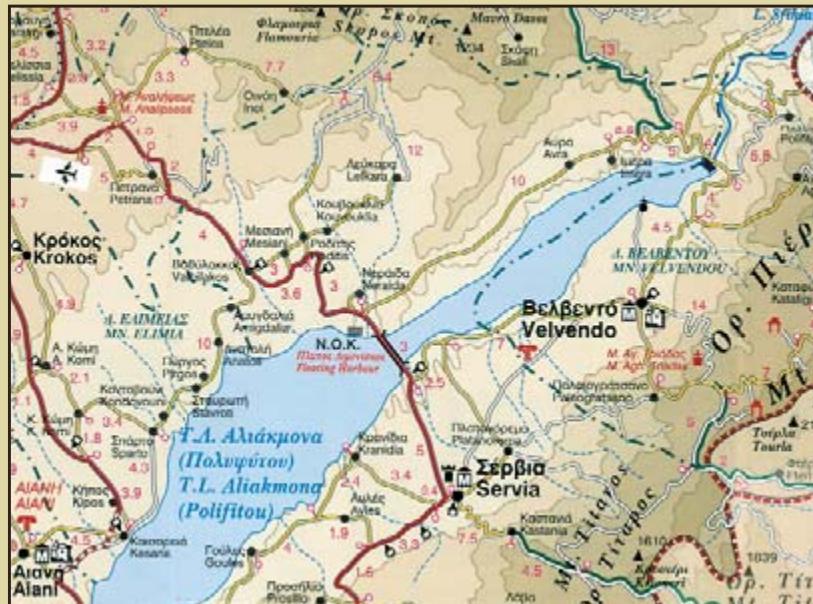
Τα ροδάκινα και νεκταρίνια, τα υπέροχα κρασιά από τα κτήματα **Βογιατζή** και **Ζανδέ**, οι ονομαστές **τουλούμπιπες Ζανδέ**, τα νοστιμώτατα τοπικά εδέσματα (σαρμάδια, λαχανοντολιμάδες, πάτες, λουκάνικο) παραμένουν μια αξέχαστη γευστική ανάμνηση.

Πάνω απ' όλα όμως διατηρείται η έντονη αύρα της φιλοξενίας και του πολιτισμού αυτού του τόπου.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ / ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- (1) Αντ. Ι. Θαβώρη, "ΤΟ ΒΕΛΒΕΝΤΟ. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΟΝΟΜΑΤΟΣ ΚΑΙ Η ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ" (ΣΤ' Τόμος ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ, Θεσ/νίκη 1964).
- (2) Αρετή Χονδρογιάννη - Μετόκη, "ΒΑΣΙΛΑΡΑ ΡΑΧΗ ΒΕΛΒΕΝΤΟΥ".
- (3) Νικόλαος Κ. Μουτσόπουλος, "ΤΡΕΒΕΝΑ", University Studio Press, Θεσ/νίκη 2006.
- (4) Κυριάκου Σιμόπουλου "ΞΕΝΟΙ ΤΑΞΙΔΙΩΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΣ", Αθήνα 1975.
- (5) Ξανθή - Σαββοπούλου Κατσίκη, "ΒΕΛΒΕΝΤΟ, ΕΡΓΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ", Βελβεντό 1997.
- (6) Ε. Σ. Κατσίκη, Ο.Π.Π.
- (7) Κλεάνθη Κ. Νάστου, "ΚΑΤΑΦΥΓΙ ΠΙΕΡΙΩΝ ΚΟΖΑΝΗΣ", Θεσ/νίκη 1971.

i πληροφορίες

Τμήμα από τον χάρτη "Νομός Κοζάνης" των Road Editions για την Νομαρχία Κοζάνης.

Δήμος Βελβεντού : Τηλ. 24640 31917

Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών : Τηλ. 24640 49005

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ΞΕΝΩΝΑΣ

Στην καρδιά του Βελβεντού, σ' ένα από τα πιο γραφικά σοκάκια, υψώνεται επιβλητικό το παλιό αρχοντικό που μεταβλήθηκε σ' ένα φιλόξενο χώρο διαμονής, τον Ξενώνα «Εννέα Μούσες». Εννέα πλήρως εξοπλισμένα δωμάτια που το καθένα έχει το όνομα μιας μούσας, συνδυάζουν με στιλ την παράδοση με την άνεση. Το καθένα διαθέτει ατομικό μπάνιο, τηλεόραση και όλες τις σύγχρονες ανέσεις που θα κάνουν τη διαμονή σας άνετη, ευχάριστη, γεμάτη στιγμές απόλυτης χαλάρωσης.

Σας καλούμε να γευτείτε τη φιλοξενία μας.

Ένας χώρος διαμορφωμένος με γούστο και μεράκι προσφέρεται για στιγμές παρέας με καφέ ή κρασί πλάι στο τζάκι καθώς και για το πρωινό σας. Το ξύλο που κυριαρχεί παντού σε συνδυασμό με τα ζεστά χρωματα της διακόσμησης δημιουργούν μια αρμονική ατμόσφαιρα ηρεμίας.

Τηλ. 24640 49012, 32221
<http://users.in.gr/9mouses/>
e-mail : vavlodim@otenet.gr

Τοπικά Προϊόντα
Κρασί,
μαρμελάδες,
γλυκά του κουταλιού.

Χειροποίητες Δημιουργίες
Κεραμικά, υαλοκατασκευές,
ανθοκοσμήματα, στεφάνια,
νεράιδες, ζύλινα παιχνίδια.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΚΟΥΤΛΟΥ
ΒΕΛΒΕΝΤΟ ΚΟΖΑΝΗΣ Τηλ. & Fax 24640 31410
(απόνων από την παλαιά & εφηβική μίβλωσθήκη)

Καφέ - Ουζερί
από το 1958

“Ο ΠΛΑΤΑΝΟΣ”

απολαύστε μαζί μας
παραδοσιακούς μεζέδες
ντόπιο κρασί και τσίπουρο και...
δροσιά κάτω από τον Πλάτανο

ΒΕΛΒΕΝΤΟ
ΤΗΛ. 24640 31355

Η καλύτερη επιλογή για :

Αναψυχή, περιήγηση, εκδηλώσεις,
συνέδρια, εκδρομές.

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Μετόχι

ΒΕΛΒΕΝΤΟ ΚΟΖΑΝΗΣ
ΤΗΛ. 24640 32190, 49000 FAX 24640 49000

ΤΑΒΕΡΝΑ KANTADA

Στην κεντρική πλατεία του χωριού και κάτω από τη δροσιά των τεράστιων πλατάνων, ο επισκέπτης μπορεί να γευτεί το τοπικό εδέσματα και παραδοσιακή κουζίνα. Τα ντόπια κρασί και τσίπουρα καθώς και το ευγενικό service συμπληρώνουν το γεύμα.
Σπειαλιτέ του καταστήματος είναι το γεμιστό μπιρτέκι, ο λαχανοσαρμάδες, το τοστ κεμπάπ, το κρασάτο χοιρινό, οι καλοκαθικερπτέδες. Το καλοκαίρι ο χώρος μπορεί να εξυπρετήσει έως 300 άτομα.
ΑΝΟΙΧΤΑ ΜΕΣΗΜΕΡΙ-ΒΡΑΔΥ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΛΑΤΕΙΑ ΒΕΛΒΕΝΤΟΥ
Τηλ. 24640 31203

ροδάκινα **Βελβεντού** Κοζάνης

τα επηλεγμένα!

ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ

ΖΟΥΜΕΡΑ

ΛΑΧΤΑΡΙΣΤΑ

ασεποπ **Βελβεντού**

αγροτικός αυνεταιρισμός
επεξεργασίας & πώλησης οπωροκλευτικών
Βελβεντού Κοζάνης

tel 24640 31333 fax 24640 31924 e-mail asepop@koz.forthnet.gr
Κεντρική Λαχανογορά Ρέντη και/μα B16-18 tel 210 4813677

Cert No 2/029-1621.02/1.0

ΕΛΟΤ EN ISO 9001:2000

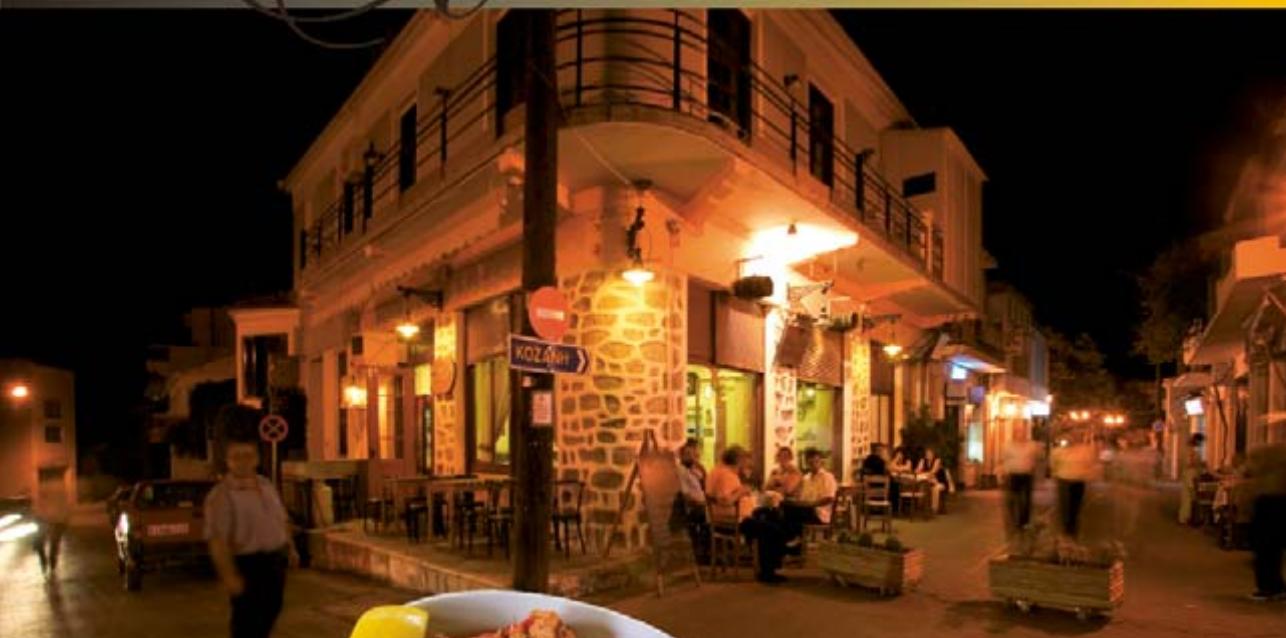
HACCP

ΕΚΠΤΩΤΙΚΑ ΔΙΣΤΗΡΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΥ ΤΗΝ Ε.Ε. ΙΑΝ/2000/96

„Εν Βελβενδώ“

ΚΡΑΣΟΠΩΛΕΙΟ

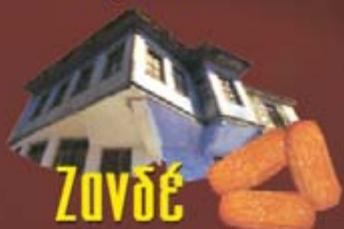
Πλάτανος, μαγαζάκια, πλακόστρωτη πλατειούλα. Εδώ βρίσκεται το κρασοπωλείο "Εν Βελβενδώ". Από το 1998 η ταβερνούλα του Βασίλη Παπαγόρα είναι άρρηκτα συνδεμένη με τις παραδοσιακές γεύσεις του τόπου: το περιφήμο "Σαρμάδια", κότσι στη γάστρα χοιρινό, σαυτζουκάκια αμυρνέτικα, τηγανιά κοτόπουλου στο φούρνο, τας κεμπόπι μοσχάρι, γίδα στη γάστρα και πίτες διαφόρων ειδών. Δεν λείπουν τα γεμιστά, το μπριάμ και ο μουσακάς, όλα με τις παλιές συνταγές της μαμάς Ευτέρης και ειδικά τα μανιτάρια σχάρας, που γοντεύουν ντόπιους και ξένους... Πάντα με τη συνδεσία του εξαιρετικού Βελβεντινού κρασιού και τσίπουρου.

ΠΑΠΑΓΟΡΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
ΕΙΡΗΝΗΣ & ΦΙΛΙΑΣ 1 ΒΕΛΒΕΝΤΟ ΚΟΖΑΝΗΣ
ΤΗΛ. 24640 32636, 6936 566545

ΒΕΛΒΕΝΤΟ : ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ 11
ΤΗΛ. 24640 32501
ΚΟΖΑΝΗ : ΠΛΑΤΕΙΑ 28ης ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 9
ΤΗΛ. 24610 224444

Παραδοσιακές Τουλουμέρες
Βελβεντού

αγνά & παραδοσιακά
καθημερινής παραγωγής

ελάτε για ...

club OSIRIS

ξέφρενες βραδιές

ΒΕΛΒΕΝΤΟ ΚΟΖΑΝΗΣ
ΤΗΛ. 24640 31433

RHYAS
CAFE BISTRO BAR
ΚΑΦΕΣ-ΠΟΤΟ-ΦΑΓΗΤΟ

Στο BISTRO RHYAS μπορείτε να γευτείτε ιδιαίτερα και
ξεχωριστά πιάτα, όπως: Σαλάτες ζυμαρικών, Σαλάτα
Τρεβιζάνα, Κοτόπουλο αλά κρέμ & κρασάτο, Τορτελίνια
& Ταλιατέλες, Ομελέτες Φούρνου, Κρέπες γλυκές και
αλμυρές, Βάφλες, παγωτά κ. α.
Delivery Διανομή κατ' οίκον
Εμπιστευτείτε μας για τη διαρρύνωση του Παιδικού σας
Πάρτυ. Αναλαμβάνουμε το Catering για όλες τις κοινωνικές
σας εκδηλώσεις

ΒΕΛΒΕΝΤΟ ΚΟΖΑΝΗΣ
ΤΗΛ. 24640 31433